

kasselån, løn og beskæftigelse samt ændringer i produktionsomfanget og produktionsstrukturen m.v.

Det er endvidere tanken at undersøge, hvorledes den til investeringerne fornødne kapital er fremskaffet, herunder hvilken rolle selvfinansieringen til forskellige tider har spillet, samt sammenhængen imellem selvfinansieringsgraden og bevægelserne i landbrugets indtjeningssevne.

Undersøgelsen er i overensstemmelse med den forud lagte plan indledt med en undersøgelse af de med etableringen og videreudviklingen af landbrugets andelsvirksomheder forbundne omkostninger og disses finansiering; den er for så vidt angår andelsmejerierne tilendebragt, idet der er frembragt en oversigt over mejeribrugets bruttoinvesteringer i perioden 1882-1955. Ved udgangen af marts 1959 arbejdes der med en tilsvarende oversigt over andelsslagteriernes bruttoinvesteringer i tiden 1887-1955. Også denne undersøgelse forventes snarest afsluttet.

Det vigtigste af det materiale, der har været benyttet i den hidtil udførte del af undersøgelsen, har for mejeriernes vedkommende været forhandlingsprotokoller, jubilæumsskrifter, mejeristatistikken, mejerifortegnelser, Mælkeritidende, Andelsbladet og andre periodiske skrifter. For slagteriernes vedkommende arbejdes der endvidere direkte med regnskabstallene for de undersøgte slagterier. Endelig benyttes i al mulig udstrækning den officielle statistik, ligesom der gennemgås en lang række større eller mindre værker om landbrugsforhold.

Efter den nært forstående afslutning af gennemgangen af andelsvirksomhederne er det hensigten at indlede undersøgelsen vedrørende det egentlige landbrugserhverv, men det var ved udgangen af marts 1959 ikke muligt at danne sig noget sikkert skøn over, hvor tidskrævende denne opgaves løsning bliver.

FORBRUGSÆNDRINGER HOS MENNESKER SOM NORMALT RAMES AF SÆSONLEDIGHED

På grundlag af en bevilling fra *Statens almindelige Videnskabsfond* foretager instituttet en undersøgelse af forbrugsændringerne ved overgang fra beskæftigelse til ledighed og fra ledighed til beskæftigelse for mennesker, som normalt rammes af sæsonledighed. Arbejdet med denne undersøgelse har stået på siden oktober 1958. Det udføres af sekretær, cand. polit. *Ove Per Henningsen*. Undersøgelsens formål er dels at belyse forbrugsreaktionerne, når en forudseelig indkomstnedgang bliver aktuel, dels – og navnlig – at belyse virkningerne på kort sigt af en indkomststigning, som manifesterer sig ved, at en ventet indkomstnedgang udebliver. I heldigste fald skulle undersøgelsen kunne give et fingerpeg i retning af forbrugsvirkningerne på kort sigt af en indkomstforøgelse skabt gennem en ikke forudset stigning i den økonomiske aktivitet.

De ganske betydelige omkostninger, som er forbundet med en sådan undersøgelse, har motiveret en forundersøgelse, som skal klarlægge mulighederne for at opnå resultater, som står i et rimeligt forhold til omkostningerne. Ved udgangen af marts 1959 var forundersøgelsen i fuld gang takket være velvillig bistand fra *Dansk Arbejdsmands Forbund og Arbejdsmandenes Arbejdsløshedskasse i Danmark*. På flere områder har *Arbejdsmarkedsrådets sekretariat* bistået ved undersøgelsen.

Forundersøgelsen omfatter interviews med 30 arbejdsmænd, som spørges om deres forbrug i februar 1959. Af disse 30 har 15 været beskæftigede i februar 1959, medens 15 har været ramt af ledighed. Alle 30 har imidlertid været sæsonledige i februar måned i 1957 og 1958. De 30 deltagende arbejdsmænd er udvalgt af jord- og betonarbejdernes og murerarbejdsmændenes fagforeninger i København i sam-

arbejde med kontrolkontoret for København og Frederiksberg. Ved udvælgelsen er det tilstræbt, at de to hold på 15 parvis har nogenlunde samme forbrugsvilkår f.s.v. angår alder, familiestørrelse, børns alder, hustruindkomst og bolig. Interviewene foretages af professionelle interviewere, som tidligere har været beskæftigede ved Det statistiske Departements forbrugsundersøgelse.

Interviewene vil være tilendebragt i første uge af april 1959. Det vil herefter i løbet af sommeren blive klart, om målsætningen har været for ambitiøs, således at undersøgelsen bør indstilles, eller om der er udsigt til, at en større undersøgelse vil vise sig frugtbar. Beslutter man sig til at søge undersøgelsen videreført, tjener forundersøgelsen videre til belysning af det anvendte spørgeskemas hensigtsmæssighed.

PRISSTRUKTUR OG PRODUKTIONSUDVIKLING I DANMARK 1875-1955

Denne undersøgelse, som udføres af lektor, cand. polit. *Anders Ølgaard*, har været i gang siden 1956. Den er et led i et internationalt forskningsarbejde startet på initiativ af professor *Simon Kuznets* og muliggjort gennem støtte fra *The Social Science Research Council* i U.S.A. Beslægtede vækstundersøgelser foretages sideløbende bl.a. i Norge, Sverige, England, Holland, Frankrig og Vesttyskland. Til den danske undersøgelse er der knyttet til tilsynsråd bestående af rektor, professor, dr. polit. *Carl Iversen*, kontorchef, cand. polit. *Kjeld Bjerke* og professor, dr. polit. *P. Nørregaard Rasmussen* (formand).

Undersøgelsens første formål er på empirisk basis at analysere prisudviklingen her i landet siden 1875. Det sker med udgangspunkt i en grov erhvervsopdeling, i første omgang mellem landbrug og byerhverv, idet hensigten er at belyse udviklingen gennem tiden i disse sektorer's bytteforhold, d.v.s. i forholdet mellem salgspriserne for erhvervets produktion og de priser, hvortil produktionsfaktorerne købes. Eksempelvis fås et samlet udtryk for landbrugets salgspriser ved at sammenveje de priser, der opnås dels ved salg til byerhvervene med henblik på en videre forarbejdning, dels ved salg til »endelige« indenlandske efterspørgere og dels ved salg til udlandet. På samme måde påvirkes prisudviklingen i forbindelse med driftsherrernes indkøb af produktionsfaktorer dels af priserne på importerede produktionsmidler, dels af arbejds lønnen og dels af priserne på det øvrige forbrug af indenlandske produktionsfaktorer. Desuden er prisudviklingen i forbindelse med indkomstanvendelsen af betydning for realindkomstudviklingen; denne sammenhæng søges også inddraget i analysen.

Studiet af den faktiske prisudvikling fører over i en undersøgelse af sammenhængen mellem udviklingen i de forskellige sektorer's *bytteforhold* og størrelsen af *produktionen* i sektorerne gennem tiden. En forklaring af dette sammenspil nødvendiggør hensyntagen til *produktivitetens udviklingen*. En tilbundsgående analyse af denne problematik forudsætter imidlertid ikke blot et meget omfattende statistisk materiale, men fører også ind på en række teoretiske problemer, som endnu ikke er afklaret i litteraturen. Det er derfor tvivlsomt, hvor langt analysen på dette område vil kunne føres frem.

I den forløbne tid er der dels foretaget en gennemgang af en del af den relevante teoretiske litteratur; nogle af resultaterne heraf er publiceret i artiklen: »Problemstillinger i vækst-teorien«, *Nationaløkonomisk Tidsskrift* 1958.

Desuden har det været nødvendigt at gennemføre en ret indgående analyse af de beregningstekniske problemer ved opstillingen af de nødvendige prisindex. Om disse spørgsmål er publiceret en artikel: »Afgrænsningsproblemer ved anvendelse af prisindex«, *Det danske Marked* 1958.